

ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Π. Ε. “ΘΕΛΩ ΝΕΡΑΚΙ ΚΑΘΑΡΟ”

ΜΕΛΛΟΥ Ε.

4^ο Νηπιαγωγείο Καλυβίων, Λαγονήσι Αττικής, Δ/ση Α/θμιας Εκπ/σης Ανατολικής Αττικής
e-mail: elenimellou@freemail.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αν και η πρόθεση ήταν ν' ασχοληθούμε με το νερό λόγω του “έτους του νερού” που διανύουμε, έπρεπε να αποφασίσουν για το θέμα τα 24 παιδιά (4 – 5 χρόνων, ελληνόπουλα και αλλοδαπά από Αλβανία). Έτσι λοιπόν, μετά από μία βροχερή ημέρα, η αρχή του προγράμματος έγινε όταν αναρωτηθήκαμε από πού έρχεται το νερό της βροχής. Οι στόχοι ήταν πρώτα απ' όλα, να γνωρίσουν τα νήπια το περιβάλλον τους και ειδικότερα το υδάτινο περιβάλλον τους με τα οικοσυστήματά του, τον επιστημονικό τρόπο εξερεύνησης ενός θέματος καθώς επίσης και τις ιδιότητες του νερού. Κεντρικός στόχος ήταν τα παιδιά να μάθουν να προστατεύουν το περιβάλλον και να δείχνουν σεβασμό σ' αυτό. Επίσης να τονωθεί το αυτοσυναίσθημα των παιδιών. Ο γενικός στόχος ήταν, τα παιδιά να διασκεδάσουν και να γίνουν πιο κοινωνικά, συνεργάσιμα και υπεύθυνα. Οι δραστηριότητες που ενεπλάκησαν τα παιδιά, βοήθησαν ώστε να επιτευχθούν όλοι οι προαναφερόμενοι στόχοι. Η αξιολόγηση αυτού του προγράμματος έδειξε ότι όσοι ενεπλάκησαν, είτε παιδιά και δάσκαλοι, είτε γονείς και άλλοι που παρακολούθησαν το πρόγραμμα, επηρεάστηκαν θετικά στην προστασία του νερού (μόλυνση και έλλειψη) και του περιβάλλοντος γενικότερα.

MELLOU E.

e-mail: elenimellou@freemail.gr

ABSTRACT

Because this year was devoted to the “Water” the aim of this program was to explore with the children this subject. Nevertheless, the 24 kindergartners (4 – 5 years old, Greek and Albanian) had to decide for the topic. So, a rainy day, the program started when we wondered, where the water comes from. The objectives were that the children, first of all, will get to know their environment and especially the water environment with its ecosystem, the scientific way of exploring a topic and the characteristics of the water. The main goal was that the children would learn about the protection of the environment and to show respect to it. The children's self esteem also would be enhanced. The general aim was that, the children would enjoy themselves and would become social, cooperative and responsible persons. The activities that the children have been involved with helped them to achieve all the above mentioned goals. The evaluation of this program indicates that every one who had been involved, either children and teachers, or parents and others who saw the program, have been positively influenced in the protection of water (pollution and shortage) and the environment in general.

Λέξεις κλειδιά: σχολικό πρόγραμμα, νήπια, νερό, προστασία περιβάλλοντος.

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Το νερό είναι στενά συνδεδεμένο με την Ελλάδα και συγκεκριμένα με το Λαγονήσι όπου ζουν οι μαθητές, γιατί υπάρχει θάλασσα τριγύρω. Είναι το βασικό μας στοιχείο. Τα οικοσυστήματα των υγροτόπων φιλοξενούν μεγάλη ποικιλία ζωντανών οργανισμών και χρειάζονται προστασία. Εκτός

του ότι η περιοχή που ζουν τα παιδιά είναι κοντά σε θάλασσα, η πρόθεση ήταν ν' ασχοληθούμε με το νερό λόγω του "έτους του νερού" που διανύουμε. Παρ' όλα αυτά, έπρεπε ν' αποφασίσουν για το θέμα τα 24 νήπια και προνήπια (4 – 5 χρόνων, ελληνόπουλα και αλλοδαπά από Αλβανία). Έτσι λοιπόν, μετά από μία βροχερή ημέρα, αναρωτηθήκαμε ποιος το ρίχνει το νεράκι και η επικρατούσα γνώμη ήταν ότι το στέλνει ο θεούλης από τον ουρανό. Συζητήσαμε για τη βροχή και αποφασίσαμε να ανοίξουμε τα βιβλία, να μάθουμε την αλήθεια για την προέλευσή της και να πληροφορηθούμε περισσότερο για το νερό. Συνοπτικά, τα κριτήρια επιλογής θέματος είναι τα παρακάτω:

- *Εκπαιδευτικά κριτήρια:* Η ανάγκη ευαισθητοποίησης των παιδιών για την προστασία του περιβάλλοντος και ειδικά για τους υγροτόπους γενικώς και τα οικοσυστήματά τους. Η ανάγκη ενημέρωσης για τους υγροτόπους της περιοχής και ανάγκη φροντίδας της θάλασσας.
- *Κοινωνικά κριτήρια:* Η ανάγκη ανάπτυξης της συνεργατικότητας στα νήπια.
- *Επιστημονικά κριτήρια:* Η ανάγκη να γνωρίσουν τα νήπια σε βάθος το νερό και να μάθουν τον επιστημονικό τρόπο εξερεύνησης ενός θέματος.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι εκπαιδευτικοί στόχοι που τέθηκαν για να υλοποιήσουμε το πρόγραμμα, ήταν οι ακόλουθοι:

Γνωστικοί.

- Να γνωρίσουν το περιβάλλον τους και ειδικά τους υγροτόπους με τα οικοσυστήματά τους.
- Να γνωρίσουν τον επιστημονικό τρόπο διερεύνησης ενός θέματος.
- Να γνωρίσουν τις ιδιότητες του νερού.

Συναισθηματικοί

- Να ευαισθητοποιηθούν στην προστασία του περιβάλλοντος.
- Να ενισχυθεί το αυτοσυναίσθημα των μαθητών που συμμετέχουν.
- Να αναπτύξουν στάσεις αλληλοσεβασμού και αλληλεγγύης
- Να ενισχυθεί η Πολιτισμική και Διαπολιτισμική τους εκπαίδευση.

Ψυχοκινητικοί

- Να κινηθούν, να τρέξουν, να παίξουν, να κρυφτούν.

Κοινωνικοί

- Να κοινωνικοποιηθούν, να μάθουν να συνεργάζονται και να γίνουν υπεύθυνοι.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Οι μέθοδοι υλοποίησης του προγράμματος που χρησιμοποιήθηκαν προσαρμόστηκαν στην μικρή ηλικία και τις ανάλογες δυνατότητες των μικρών παιδιών και ήταν οι ακόλουθοι:

- Συνεργασία με άλλα γειτονικά Νηπιαγωγεία και με τους γονείς των παιδιών
- Συνεργασία με το Δήμο Καλυβίων.
- Βιωματική προσέγγιση – Επισκέψεις – Συνεντεύξεις με ειδικούς - Καθαρισμός παραλίας
- Καταιγισμός ιδεών - Αραχνογράμματα – Μελέτη σχετικής βιβλιογραφίας - Κατασκευές – Ζωγραφική – Συνεντεύξεις με γονείς - Φωτογραφίσεις – Μαγνητοφωνήσεις ήχων νερού – Βιντεοσκοπήσεις από τις διάφορες επισκέψεις – Έρευνα πεδίου – Παιχνίδια ρόλων – Θεατρικά Παιχνίδια - Ταξινομήσεις – Μετρήσεις – Παιχνίδια και Πειράματα με το νερό – Συνθέσεις λέξεων από νερό ή ύδωρ και παράγωγα αυτών – Λέξεις σχετικές με το νερό
- Συνεργασία με τα Κ.Π.Ε. Αργυρούπολης και Λαυρίου, το Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών, την Ε.Ε. για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, τον Ελληνικό Οργανισμό Περιβάλλοντος (ΑΕΦ) και με την ομάδα Δρω.

- Παρουσίαση του όλου προγράμματος μαζί με τα αποτελέσματά του σε δύο ημερίδες (η πρώτη έγινε την ημέρα του νερού) στο Νηπιαγωγείο μας, αφού καλέστηκαν και παρευρέθηκαν εκπρόσωποι όλων των συνεργατών του προγράμματος καθώς και άλλοι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων και τοπικοί φορείς.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Όλα αυτά συζητήθηκαν με τα παιδιά και εκείνα αποφάσιζαν τις δραστηριότητές τους. Με γνώμονα αυτό το παιδοκεντρικό πνεύμα και την επιτυχία των παραπάνω στόχων πραγματοποιήθηκαν διάφορες δραστηριότητες, στις οποίες θ' αναφερθώ επιγραμματικά παρακάτω. Γενικά έγιναν συζητήσεις και δραστηριότητες γύρω από τα παρακάτω θέματα:

- Περιγραφή του νερού – Δημιουργία αραχνογράμματος για το που βρίσκουμε νερό - Χρήσεις - Ο κύκλος του νερού - Δημιουργία γωνιάς του νερού με τον τίτλο του προγράμματος πάνω, που τα παιδιά την εξόπλιζαν στη διάρκεια όλης της χρονιάς (φωτ.1).

Φωτογραφία 1

- Ύδρευση – Αποχέτευση – Βιολογικός καθαρισμός - Κατασκευή υδρορροής από τα παιδιά (φωτ. 2) και δημιουργία σχετικών αφισών ύδρευσης και αποχέτευσης.

Φωτογραφία 2

- Οι ιδιότητες του νερού -Σύνδεση με τη Φυσική – Σύγκριση με κρασί, λάδι κ.τ.λ. (παιχνίδια με σαπουνόφουσκες και πειράματα με το νερό, φωτ. 3).
- Συζήτηση για το νερό στο σώμα των ζώων, των φυτών, των ανθρώπων, στη μαγειρική, στα καλλυντικά, στη διατροφή (δημιουργία αφίσας διαφήμισης του προγράμματος από τα παιδιά)
- Μαγειρέματα με νερό στην τάξη (ανακατεύουμε αλεύρι με νερό και ζυμώνουμε κουλουράκια).
- Θάλασσα, λίμνη, ποτάμι, πηγή, ρυάκι, καταράχτης, παγετώνας (παρουσίαση εικόνων).
- Το καθαρό γλυκό νερό και σύγκρισή του με το θαλασσίνο αλμυρό νερό (πείραμα).
- Το νερό και η μόλυνσή του – Αιτίες μόλυνσης (δημιουργία βιβλίου σχετικού με τη μόλυνση)
- Μελέτη οικολογικών ιστοριών, όπως: “Το ψαράκι που ήθελε να ζήσει”, “Το Βρωμοχώρι”, “Ο γατοβουτηχτής”, “Οι τρεις δροσοσταλίδες” και άλλες.
- Πρώτος ζωντανός οργανισμός στο νερό - Το νερό στην υγεία μας, στη ζωή μας (μελέτη)

- Ποσότητα του νερού στο σώμα μας – Τρόποι που βγαίνει το νερό από το σώμα – Αραχνόγραμμα (ευκαιριακό, κάποιο ιδρωμένο παιδί μας έδωσε την ιδέα αυτή).

Φωτογραφία 3

- Δροσοσταλίδες, πάχνη, ομίχλη, βροχή, χαλάζι, χιόνι (μορφές νερού, ευκαιριακό, ημέρα που χιόνιζε) – Θεατρικό παιχνίδι χιονοπόλεμο.
- Το νερό και οι Νεράϊδες – Σύνδεση με τη μυθολογία. (π.χ. Αφροδίτη, γεννημένη στον αφρό της θάλασσας) – Ιστορία του Ίκαρου και του Δαίδαλου (μελέτη βιβλίου).
- Νερό ή Ύδωρ – Σύνθετες λέξεις (π.χ. Αλάτι και νερό, αλατόνερο, ζάχαρη και νερό, ζαχαρόνερο).
- Γνωριμία με επαγγέλματα (π.χ. υδραυλικός) σχετικά με το νερό – Οδοντογιατρός (ειδικό βαλιτσάκι οδοντογιατρού στο νηπ/γείο, κατασκευή οδοντοστοιχιών και θεατρικό παιχνίδι οδοντογιατρός, συμμετοχή εκπαιδευτικών στο παιχνίδι).
- Το νερό στα φυτά - Κηπουρός – γεωργός – γεωπόνος – Κατασκευή φυτώριου στην τάξη
- Το νερό σαν διασκέδαση - Ναυαγισώστης – κολυμβητής.
- Το νερό σβήνει την πυρκαγιά – Πυροσβεστική – Πυροσβέστης (θεατρικό παιχνίδι όπου τα παιδιά γίνονται πυροσβέστες και προσπαθούν να σβήσουν τη φωτιά που ξέσπασε στο δάσος, δηλ. σε παιδιά που υποδύονται τα δέντρα, φωτ. 4).

Φωτογραφία 4

- Το νερό στη βάφτιση – Σύνδεση με τη Θρησκεία – Παρακολούθηση βίντεο βάφτισης
- Το νερό εμφιαλωμένο – Σύνδεση με τη Οικονομία – Διαφήμιση – Διαφημιστικά μηνύματα
- Το νερό από την πλευρά της ποίησης, της τέχνης, της λογοτεχνίας.
- Τραγούδια, αινίγματα, παροιμίες, μαντινάδες (δημιουργία αυτοσχέδιων ποιημάτων και τραγουδιών από τα παιδιά, με τη βοήθεια των γονιών και δημιουργία βιβλίου με όλα αυτά τα ποιήματα).
- Το νερό στην αρχαιότητα – Πλοία (σύγκριση των αρχαίων και των σημερινών) - Ολυμπιακοί αγώνες – Κολύμβηση - Ιστιοπλοΐα – Κατασκευάζουμε караβάκια με διπλοκολλητική.
- Ο γαλάζιος πλανήτης - Χάρτης Ελλάδας (ζωγραφίζουμε μπλε τη θάλασσα στο χάρτη της Ελλάδας) – Εντόπιση του μέρους που βρισκόμαστε στο χάρτη.
- Έλλειψη νερού - Μηνύματα - Τι θα γινόταν εάν έλειπε το νερό από τη ζωή μας (προβληματισμός).
- Νερόμυλοι και Ανεμόμυλοι - Υδροηλεκτρικό εργοστάσιο (κατασκευή νερόμυλου).

- Καταστροφικές ιδιότητες του νερού – Πλημμύρα – Ανάγκη ύπαρξης των δένδρων
- Φράγμα – Τεχνητές λίμνες – Λιμάνια
- Άλλες απόψεις για το νερό και την προστασία του από αλλοδαπούς μαθητές.

Παρουσίαση 5 επιλεγμένων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων: Λόγω περιορισμένου χρόνου, θα αναπτύξω με λεπτομέρειες μόνο τις παρακάτω 5 δραστηριότητες του προγράμματος, που τα παιδιά ασχολήθηκαν περισσότερο και φαίνονται να έχουν κατά τη γνώμη μου, μεγαλύτερο ενδιαφέρον:

1. *Συνεντεύξεις παιδιών με τους γονείς και δημιουργία σχετικού βιβλίου:*

Αναρρωτηθήκαμε με τα παιδιά τι θα έπρεπε να ρωτήσουμε για να μάθουμε για τη θάλασσα και να πάρουμε τις πληροφορίες που θέλουμε για να μάθουμε σχετικά με τους ζωντανούς οργανισμούς της, καθώς και για την προστασία τους. Έτσι δημιουργήσαμε ένα αραχνόγραμμα με τα υποθέματα της θάλασσας που θα μας βοηθούσαν να πάρουμε τις σχετικές πληροφορίες

Αφού λοιπόν βάλαμε τις διάφορες ερωτήσεις (π.χ. Πώς είναι ο βυθός της θάλασσας; Ποια ζώα ζουν στη θάλασσα; Ποια ζώα ζουν στη λίμνη; Ποια φυτά ζουν μέσα στο νερό, καθώς και άλλες ερωτήσεις, το κάθε ένα παιδί διάλεξε σε ποια από αυτές θα ήθελε να απαντήσει σε συνεργασία βέβαια με τους γονείς του. Αυτό το χαρτί με την ερώτηση μπορούσε να παραμείνει στο σπίτι όσο χρόνο χρειαζόταν ώστε να ολοκληρωθεί η εργασία με τη βοήθεια των γονέων. Οι γονείς μαζί με το παιδί ψάχνουν να βρουν την απάντηση μέσα από τα διάφορα βιβλία και συζητούν το θέμα με το παιδί τους. Τελικά οι γονείς γράφουν και το παιδί ζωγραφίζει τη σελίδα σχετικά. Όταν μαζεύτηκαν όλες οι εργασίες δημιουργήθηκε ένα βιβλίο όπου είχαμε ερωτήσεις και έγχρωμες απαντήσεις σχετικές με τη θάλασσα και τα ζώα που ζουν μέσα και έξω από αυτή, καθώς και για την προστασία της.

2. *Διακοπή κατασκευής ενυδρείου στο Νηπιαγωγείο, μετά από απόφαση των παιδιών:*

Είχα σχεδιάσει να δημιουργήσουμε με τα παιδιά ένα μικρό ενυδρείο για να το έχουμε στην τάξη. Όταν πήγαμε επίσκεψη στη θάλασσα που είναι κοντά στο Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών, στην Ανάβυσσο, μαζέψαμε κοχύλια και βοτσαλάκια για να το εξοπλίσουμε.

Παράλληλα, τα παιδιά είχαν προετοιμάσει ερωτήσεις από την τάξη τις οποίες θα απήθηναν στους ειδικούς του κέντρου. Ανάμεσα στις ερωτήσεις των παιδιών ήταν και η ακόλουθη: *Άραγε τα ψαράκια που θα βάλουμε στο ενυδρείο θα είναι ευτυχισμένα;* Όταν επιστρέψαμε στο σχολείο, τα παιδιά συζήτησαν αυτή την άποψη και αποφάσισαν να μη βάλουμε αληθινά ψαράκια στο ενυδρείο αλλά πλαστικά, πράγμα το οποίο έγινε.

3. *Αυτοσχέδια ποιήματα από τα παιδιά και τους γονείς τους και παρουσίαση ενός από αυτά "Μη χαθείς νεράκι μου" μελοποιημένο στην τελική εκδήλωση, από όλα τα παιδιά.:*

Αφού ακούσαμε ποιήματα για το νερό και τραγουδήσαμε σχετικά τραγούδια, τα οποία τακτοποιούσαμε σ' ένα ντοσιέ μαζί με τα ονόματα των ποιητών, αποφασίσαμε να δημιουργήσουμε δικά μας αυτοσχέδια ποιήματα ή τραγούδια. Έτσι τα παιδιά σε συνεργασία πάντα με τους γονείς τους άρχισαν να φέρνουν στην τάξη διάφορα δικά τους ποιητικά κατασκευάσματα, τα οποία τα τοποθετούσαμε στο ίδιο ντοσιέ με το όνομά τους από κάτω. Μία μητέρα μουσικός έφερε το "Μη χαθείς νεράκι μου" μελοποιημένο, το οποίο αγαπήθηκε αμέσως από τα παιδιά και ζήτησαν να το παρουσιάσουν στην τελική μας γιορτή. Το ποίημα – τραγούδι είναι:

Μη χαθείς νεράκι μου

Όταν στη θάλασσα

Ρίχνω τη ματιά μου

Όταν στη λίμνη

Κοιτώ τη θωριά μου

Όταν στις πηγές σου

Πάω να δροσιστώ

Όταν στους χειμάρρους σου

Τρέχω και πηδώ

Τότε ... σε θαυμάζω!!

Όταν στα ποτάμια
Γλυστράς τόσο ωραία
Όταν στα ρυάκια
Τρέχεις χαριτωμένα
Τότε σε... θαυμάζω!!

Αν χαθείς... μη χαθείς!!
Σε χρειαζόμαστε και ονειρευόμαστε
Και προσευχόμαστε να σωθείς ...νεράκι μου!

Τότε σε... θαυμάζω!!

Όταν στο ποτήρι μου
Μέσα περιμένεις
Όταν στο λαιμό μου
Γλυκά κατεβαίνεις
Τότε σε... θαυμάζω!!

Αν χαθείς... μη χαθείς!!
Σε χρειαζόμαστε και ονειρευόμαστε
Και προσευχόμαστε να σωθείς ..νεράκι μου!

4. *Αυτοσχέδια ιστορία, των παιδιών με τίτλο "Θέλω Νεράκι Καθαρό":*

Προς το τέλος του προγράμματος, που τα παιδιά ήταν αρκετά ευαισθητοποιημένα στην προστασία του νερού και συγκεκριμένα μετά από την ημέρα του βιβλίου, μαζευτήκαμε όλοι στην "παρεούλα", συζητήσαμε για το βιβλίο και τα σχετικά με αυτό θέματα (τίτλος βιβλίου, συγγραφέας, εικονογράφος, εκδότης, πρόλογος, περιεχόμενο, επίλογος κ.τ.λ.) και αποφασίσαμε να κάνουμε το δικό μας βιβλίο, με θέμα σχετικό με το πρόγραμμά μας.

Πρώτα σκεφθήκαμε να βάλουμε αρχή στην ιστορία μας. Από τις διάφορες απόψεις επικράτησε η καλύτερη και ξεκινήσαμε. Το παιδί που είχε την καλύτερη ιδέα την έλεγε στην νηπιαγωγό και εκείνη έγραφε σ' ένα χαρτί τα λόγια. Τότε το παιδί ήταν υποχρεωμένο να φύγει από την παρεούλα να πάει στο τραπέζακι και να εικονογραφήσει τη σελίδα του. Τα παιδιά το ένα μετά το άλλο συνέχιζαν την ιστορία τους στον ίδιο ρυθμό. Όταν ένα παιδί τελείωνε την δική του εικονογράφηση επέστρεφε στην παρεούλα και μπορούσε να ξαναπεί άλλη ιδέα του για τη συνέχιση της ιστορίας. Έτσι ένα παιδί μπορούσε να έχει δημιουργήσει δύο ή τρία χαρτιά (σελίδες) στο βιβλίο. Όταν η κούραση άρχισε να φαίνεται στα παιδιά, έδωσα την ιδέα ότι θάπρεπε να τελειώσει η ιστορία με έναν επίλογο. Στο τέλος, αφού χρωματίσαμε το εξώφυλλο του βιβλίου μας, αναρωτηθήκαμε τι τίτλο θα δίναμε στην ιστορία μας και οι προτάσεις όλων ήταν ο τίτλος του προγράμματός μας "Θέλω Νεράκι Καθαρό".

5. *Δημιουργία κατευθυνόμενου οικολογικού θεατρικού παιχνιδιού με θέμα "Θέλουμε Νεράκι Καθαρό":*

Η όλη υπόθεση ξεκίνησε όταν διαβάσαμε παραστατικά, την οικολογική ιστορία "Ο Δρακοπόταμος", της Μιχαηλάκη – Αρφαρά, η οποία άρεσε πάρα πολύ στα παιδιά. Ζήτησαν να την παίξουν. Μοιράσαμε τους ρόλους και ήταν πραγματικά ένα όνειρο να τα βλέπεις να εκφράζονται ελεύθερα και δημιουργικά μέσα στο θεατρικό τους παιχνίδι. Δεν στάθηκαν αυστηρά στους ρόλους της ιστορίας, αλλά δημιούργησαν φανταστικούς ρόλους και πράξεις. Ζήτησαν συχνά να παίξουν την ίδια ιστορία, η οποία κάθε φορά ήταν λίγο τροποποιημένη από τα παιδιά. Αυτού του είδους το θεατρικό παιχνίδι είναι ελεύθερο (Μελλου, 1994α, 1997), παρ' όλο που έχει έμπνευση από κάποια ιστορία, γιατί τα παιδιά το έπαιζαν όπως εκείνα το ήθελαν χωρίς τη δική μου παρέμβαση. Εγώ μόνο παρακολουθούσα και παρατηρούσα. Όταν όμως, αργότερα υπήρξε η δική μου παρέμβαση για συγκεκριμένους στόχους έγινε ένα κατευθυνόμενο θεατρικό παιχνίδι.

Όταν πήγαμε επίσκεψη στον Άλιμο στο ρέμα του Γερουλάνου, με έκπληξή μας είδαμε ότι ο μεγάλος σωλήνας που υπήρχε εκεί και έριχνε τα απόβλητα στη θάλασσα, έμοιαζε με το μεγάλο σωλήνα που έριχνε τα βρώμικα νερά στο ποτάμι που έπιναν νερό και ζούσαν τα ζώα της ιστορίας στο Δρακοπόταμο.

Μετά από όλη αυτή την εμπειρία που είχαν αποκτήσει, κάποια στιγμή ρώτησα τα παιδιά εάν θα ήθελαν να δείξουν αυτό το θεατρικό παιχνίδι στους γονείς τους, στην τελική μας εκδήλωση. Δέχθηκαν με ενθουσιασμό και αρχίσαμε τη διαδικασία ενός κατευθυνόμενου πια θεατρικού

παιχνιδιού. Αποφασίσαμε για τους ρόλους που θα έπαιρναν, οι οποίοι δεν είχαν μεγάλη διαφορά από αυτούς που έπαιρναν, όταν έπαιζαν τον “Δρακοπόταμο” στην τάξη. Παράδειγμα, το παιδί που έπαιξε τον πρωτεύοντα και μεγάλο ρόλο της κουκουβάγιας στην παράσταση, ήταν ένα ντροπαλό κοριτσάκι από την Αλβανία, στο οποίο άρεσε πάντα να είναι η κουκουβάγια όταν έπαιζαν τα παιδιά αυθόρμητα στην τάξη. Στο παιδί αυτό αποκαλύφθηκε όλη η δημιουργικότητά του μέσα από το θεατρικό παιχνίδι (Mellou, 1993, 1994c, 1994e, 1996, 2004, 2006).

Μετά από τις πρώτες πρόβες, είδα τι έπρεπε ν’ αλλάξω, τι λόγια έπρεπε να προστεθούν, τι μουσική να μπει και τι ήχοι ν’ ακουστούν. Αποφασίσαμε με τα παιδιά να κάνουμε μία διαφημιστική αφίσα, όπου τα παιδιά ζωγράφισαν και έγραψαν τους ρόλους τους. Στο κέντρο της αφίσας γράψαμε το “*Θέλουμε Νεράκι Καθαρό*”. Αυτή την αφίσα την τοποθετήσαμε σ’ ένα τοίχο για να βλέπουν οι προσκεκλημένοι τους ρόλους των παιδιών για τη παράσταση.

Επίσης, μαζί με τα παιδιά φτιάξαμε και τα σκηνικά του έργου, τα οποία αποτελούνταν από ένα δέντρο τρισδιάστατο όπου ήταν η φωλιά της κουκουβάγιας, μία βιβλιοθήκη με τα βιβλία της κουκουβάγιας σχετικά με το νερό και τη μόλυνσή του, ένα μεγάλο χάρτινο σωλήνα, ένα κουτί που έγραφε επάνω του “Βιολογικός Καθαρισμός Λυμάτων”, ένα ύφασμα μπλε για το ποτάμι, ένα πράσινο χαλί που χρησίμευε για το χορτάρι του δάσους, ξύλα για γέφυρες για να περνούν τα ζώα που ζούσαν στο δάσος πάνω από το ποτάμι, υφάσματα χρωματιστά για τα απόβλητα και μπάλες χαρτιού για πέτρες πάνω στο χορτάρι. Στο τέλος με τη συμμετοχή όλων των παιδιών ζωγραφίσαμε πάνω σ’ ένα χαρτί μέτρου δέντρα πολλά, μικρά και μεγάλα, πουλιά, λουλούδια, που αποτελούσαν ένα μεγάλο δάσος όπου διαδραματίστηκε όλη η ιστορία. Αυτό τοποθετήθηκε πάνω σ’ ένα μεγάλο πίνακα στο πίσω μέρος που έγινε η παράσταση. Τα κοστούμια δημιουργήθηκαν από τα παιδιά με τους γονείς τους όπως αυτά ήθελαν, αφού συμβουλευόνταν την εικόνα ενός βιβλίου για το συγκεκριμένο ρόλο που υποδύονταν.

Έγιναν λίγες πρόβες για να μη κουραστούν και βαρεθούν τα παιδιά στο τέλος (Mellou, 1994b, 1994d, 1995), οπότε θα έχανε όλη η παράσταση. Σ’ αυτό το νέο δημιούργημα της νηπιαγωγού σε συνεργασία πάντα με τα παιδιά, τονίζονται οι κίνδυνοι της μόλυνσης και της έλλειψης του νερού. Ο τίτλος αυτού του νέου κατευθυνόμενου πλέον θεατρικού παιχνιδιού ήταν “*Θέλουμε Νεράκι Καθαρό*”.

5. ΔΡΑΣΕΙΣ - ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- Δημιουργήσαμε μηνύματα σε μεγάλα χαρτόνια για την προστασία του νερού, τα οποία παρουσιάστηκαν την ημέρα του νερού στην πρώτη περιβαλλοντική μας εκδήλωση που έγινε στο Νηπιαγωγείο μας.
- Επίσκεψη στο Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών στην Ανάβυσσο - Καθαρισμός κοντινής παραλίας από εκπαιδευτικούς και παιδιά (φωτ. 5).
- Επίσκεψη στην ομάδα Δρω στην Κηφισιά (παιγνίδια και πειράματα με το νερό)
- Κουκλοθέατρο στο σχολείο μας “Ο Σταγονούλης”.

Φωτογραφία 5

- Επίσκεψη του υπεύθυνου περιβαλλοντικής επίσκεψης Ανατολικής Αττικής στο Νηπιαγωγείο μας που μίλησε στα παιδιά σχετικά με το θέμα.
- Επίσκεψη του υπεύθυνου Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπ/σης Λαυρίου στο Νηπιαγωγείο μας που έπαιξε οικολογικά παιχνίδια με τα παιδιά.
- Επίσκεψη στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπ/σης στην Αργυρούπολη, όπου επισκεφθήκαμε το ρέμα του Γερουλάνου στον Άλιμο.
- Συμμετοχή των παιδιών στον καλλιτεχνικό διαγωνισμό "Για μια σταγόνα νερό" με ομαδική αφίσα με το σύνθημα: "Μη βρωμίζετε το σπίτι μας παρακαλώ... Σταματήστε να ρυπαίνετε τα νερά" και ατομικές εργασίες, από τις οποίες έγινε και βράβευση έργου ενός παιδιού από το Νηπιαγωγείο μας. Στο διαγωνισμό καλέστηκαν και παρευρέθηκαν το παιδί με τους γονείς του, καθώς και η νηπιαγωγός.

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Λόγω της μικρής ηλικίας των παιδιών η βασική μέθοδος αξιολόγησης που εφαρμόστηκε ήταν ο διάλογος, η παρατήρηση και τα θεατρικά παιχνίδια. Γενικά, μετά από παρατήρηση, έγιναν καταγραφές των γνώσεων των παιδιών για το νερό από την αρχή του προγράμματος, τηρήθηκε ημερολόγιο περιοδικό των δράσεων των παιδιών, έγιναν φωτογραφίες, μαγνητοφωνήσεις και βιντεοσκοπήσεις. Στην τελική αξιολόγηση, έγινε σύγκριση των αρχικών και τελικών γνώσεων των παιδιών για το νερό και τα άλλα θέματα του προγράμματος.

Στο τέλος της σχολικής χρονιάς, όλες οι σταδιακές εργασίες του κάθε παιδιού σχετικές με το πρόγραμμα συγκεντρώθηκαν μαζί και δημιουργήθηκαν οι φάκελοι του προγράμματος για το κάθε παιδί ξεχωριστά. Αυτοί οι φάκελοι αποτέλεσαν μέρος των ατομικών φακέλων (portfolios) των παιδιών.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Όλοι οι αρχικά αναφερόμενοι στόχοι επιτεύχθηκαν. Συνοπτικά τα συμπεράσματα είναι:

1. Επιτύχαμε την ευαισθητοποίηση των παιδιών και τον σεβασμό τους στο περιβάλλον. Πληροφορήθηκαν για τις ιδιότητες του νερού, τα οικοσυστήματα του νερού, καθώς επίσης και για τους κινδύνους που μπορεί να προκύψουν από αυτό (μόλυνση και έλλειψη). Τα παιδιά αυτά θα γίνουν οι καλύτεροι προστάτες του νερού και του περιβάλλοντος γενικότερα και στα σχολεία που θα παρευρεθούν αργότερα. Με αυτό τον τρόπο θα βοηθήσουν την τοπική τους κοινωνία.
2. Επίσης επιτύχαμε την αξιοποίηση της χρήσης του νερού και των οικοσυστημάτων του ως βασικού στοιχείου διατροφής.
3. Τα παιδιά ήρθαν σε πρώτη επαφή με τον επιστημονικό τρόπο διερεύνησης ενός θέματος και τονίστηκε το αυτοσυναισθημά τους.
4. Ενισχύθηκε, η Πολιτισμική και η Διαπολιτιστική τους εκπαίδευση.
5. Η συνεργατικότητα των παιδιών μεταξύ τους, αλλά και με τους γονείς τους ενδυναμώθηκε, κοινωνικοποιήθηκαν και ανέπτυξαν αλληλοσεβασμό και αλληλεγγύη. Έγιναν περισσότερο υπεύθυνα.
6. Τα παιδιά γενικά κατενθουσιάστηκαν και διασκέδασαν πολύ στη διάρκεια όλου του προγράμματος.

Το πρόγραμμα γενικά πέτυχε ενημέρωση και ευαισθητοποίηση, όχι μόνο των παιδιών αλλά και των γονέων, των φορέων μαζί και των εκπαιδευτικών που το παρακολούθησαν. Η επιτυχία του προγράμματος δε, έχει σαν αποτέλεσμα να συνεχίσουν οι εκπαιδευτικοί πιο φανατικά την ανάληψη της υλοποίησης νέου προγράμματος.

Συμπερασματικά, η θετική αξιολόγηση του προγράμματος επιβεβαιώνεται με τη φράση που ακούστηκε από το Δήμαρχο μετά το τελείομα της τελικής περιβαλλοντικής μας εκδήλωσης: ‘‘Σήμερα τα μικρά παιδιά μας έδωσαν ένα πολύ καλό περιβαλλοντικό μάθημα’’. Ένας πατέρας επίσης, είπε ότι δεν τολμά να αφήσει τη βρύση ανοιχτή και ο μικρός του το υπενθυμίζει κλείνοντάς τη αμέσως και τονίζοντας: ‘‘Μη σπαταλάς το νερό χωρίς λόγο, μ’ αυτό το λίγο νεράκι θα μπορέσουν να ζήσουν κάποια παιδάκια σ’ άλλες φτωχές χώρες που δεν έχουν νερό όπως εμείς’’.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Almuth & Manfred Bartl, (1999), *Περιβαλλοντικά παιχνίδια*, (μετάφραση: Michael Stork), Αθήνα: Κορφή.
2. Κορφή.
3. Αθανασάκης Α., (2004), *Η περιβαλλοντική αγωγή σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης*, Αθήνα: Δάρδανος.
4. Breaksreare A., (2004), *Πατινάζ με τις αρκούδες*, Αθήνα: Πατάκης.
5. Bussolati E., (2004), *Ζω γιατί υπάρχει ... το νερό*, Αθήνα: Σαββάλας.
6. Bussolati E., (2004), *Ζω γιατί υπάρχει ... η τροφή*, Αθήνα: Σαββάλας.
7. Bussolati E., (2004), *Ζω γιατί υπάρχει ... η φωτιά*, Αθήνα: Σαββάλας.
8. Βλαχοπούλου Σ., (1997), *Το πράσινο εργοστάσιο, συνάντηση μ’ ένα ελάφι*, Αθήνα: Κέδρος.
9. Βλαχοπούλου Σ., (1997), *Το ψαράκι που ήθελε να ζήσει*, Αθήνα: Κέδρος.
10. Βλαχοπούλου Σ., (1997), *Το καμένο δάσος*, Αθήνα: Κέδρος.
11. Clementoni S.p.A., Recanati, (2005), *Το ανθρώπινο σώμα*, Αθήνα: Σαββάλας.
12. Cittone J., (2004), *Η Ρόζα στον κήπο*, (μετάφραση Τασοπούλου Άντας), Αθήνα: Σαββάλας.
13. Γρηγοριάδου Γ., (1989), *Εμένα με νοιάζει*, Αθήνα: Πατάκης.
14. Γκόντουϊν Σ., (2004), *Πέφτει πέφτει η σταγόνα, μια πρώτη ματιά στον κύκλο του νερού*, Αθήνα: Πατάκης.
15. Γκόντουϊν Σ., (2004), *Φυτρώνει, φυτρώνει ο σπόρος*, Αθήνα: Πατάκης.
16. Γκόντουϊν Σ., (2004), *Μεγαλώνει, μεγαλώνει το φυτό*, Αθήνα: Πατάκης.
17. ΕΥΔΑΠ, *Παρέα με τον Σταγονούλη...*, μάθε για το φυσικό περιβάλλον και το νερό.
18. Ganeri A., (1997), *Θέλω να ξέρω γιατί η θάλασσα είναι αλμυρή ...*, (μετάφραση: Ντίνα Μπιτοπούλου), Θεσ/νίκη: Σίρρις.
19. Hastings S., (1990), *Ο Πέτρος και ο λύκος*, (μετάφραση: Ζωή Βαλάση), Αθήνα: Μίνωας.
20. Ζαραμπούκα Σ., (1991), *Η μεγάλη φωτιά*, Αθήνα: Πατάκης.
21. Ζαραμπούκα Σ., (1991), *Ο Γατοβουτηχτής*, Αθήνα: Πατάκης.
22. Ζαραμπούκα Σ., (1996), *Το Βρωμοχώρι*, Αθήνα: Κέδρος.
23. Ζαραμπούκα Σ., (1996), *Αριστοφάνη, Βάτραχοι*, Αθήνα: Κέδρος.
24. Καλκάνης Γ. Θ., (1997), *Η ενέργεια και οι πηγές της: Τι, Πως, Γιατί*; ΚΑΠΕ.
25. Καραγιάννη Μ., (2005), *Ιστορία αγάπης στο βυθό ...*, Αθήνα: Διάπλαση.
26. Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αργυρούπολης, (1999), *Οι ακτές του Σαρωνικού*,
27. Περιφερειακό Θεματικό Δίκτυο Π.Ε.
28. Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αργυρούπολης, (1999), *Η Θάλασσα*, Εθνικό Θεματικό Δίκτυο.
29. Κρεμεζή-Μαργαριτούλη Α. (1995), *Καρέττα, ζώα που κινδυνεύουν*, Αθήνα: Ερευνητές.
30. Κυριτσόπουλος, Α., (1998), *Το φωτισμένο περιβάλλον, Ηλεκτρισμός: Μια φιλική ενέργεια για το περιβάλλον*, ΔΕΗ.
31. Μακάρθου Μ., (2004), *Η ιστορία της κιβωτού του Νώε*, Αθήνα: Πατάκης.
32. Mellou E., (1993), *The Relationship Between Dramatic Play and Creativity in Young Children*, Unpublished PhD thesis (School of Education of Bristol University, Bristol).
33. Mellou E., (1994a), *Tutored-untutored dramatic play: Similarities and Differences*, *Early Child Development and Care*, 100, pp. 119-130.
34. Mellou E., (1994b), *Factors which affect the frequency of dramatic play*, *Early Child Development and Care*, 101, pp. 59-70.
35. Mellou E., (1994c), *The case of intervention in young children's dramatic play in order to develop creativity*, *Early Child Development and Care*, 99, pp. 53-61.
36. Mellou, E., (1994d), *A Theoretical perspective on the relationship between dramatic play and creativity*, *Early Child Development and Care*, 100, pp. 77-92.
37. Mellou, E., (1994e), *The values of dramatic play in children*, *Early Child Development and Care*, 104,

42. pp. 105-114.
43. Mellou E., (1995), Review of the relationship between dramatic play and creativity in young children, *Early Child Development and Care*, 112, pp. 85-107.
44. Mellou E., (1996), Can creativity be nurtured in young children?, *Early Child Development and Care*, 119, pp. 119-130.
46. Μέλλου Ε., (1997), Ελεύθερο και κατευθυνόμενο θεατρικό παιχνίδι στα νήπια, *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 96-97, σελ. 111-118.
47. Μέλλου Ε., (2004), Δημιουργικότητα και θεατρικό παιχνίδι, *4^η Διεθνής Συνδιάσκεψη για το Θέατρο στην Εκπαίδευση*, σελ. 128-137, Μάρτιος 2004.
48. Μέλλου Ε. (2006), Η σχέση ανάμεσα στο Θεατρικό Παιχνίδι και στη Δημιουργικότητα στα Νήπια, *1^η Εκπαιδευτική ημερίδα του 2^{ου} Γραφείου Π.Ε. Ανατολικής Αττικής, Ο Εκπαιδευτικός ως Ερευνητής*, σελ. 181-188, Κορωπί.
49. McKendry S., (2001), *Η περιπέτεια μιας μικρής φάλαινας*, Αθήνα: Σαββάλας.
50. Μιχαηλάκη – Αρφαρά Β., (2003), *Ο Δρακοπόταμος*, Αθήνα: Διάπλαση.
51. Μιχαηλάκη – Αρφαρά Β., (2004), *Η αόρατη ομπρέλλα*, Αθήνα: Διάπλαση.
52. Morgan S., (2004), *Ο καρχαρίας*, (μετάφραση Τατιάνα Ραπακούλια), Αθήνα: Σαββάλας.
53. Μπαρίττε Μ., (2003), *Το τραγούδι του ποταμού*, Αθήνα: Πατάκης.
54. Μπριγκίττε Β., (2006), *Δεν κάνω μπάνιο! Αποκλείεται*, Αθήνα: Πατάκης.
55. Murphy J. (1990), *Μια δίαιτα για ελέφαντες*, Αθήνα: Ρώσση.
56. Rius M., Parramon J.M., (1994), *Μια μέρα στην παραλία*, Αθήνα: Κέδρος.
57. Schwartz B.A., (2004), *Τα χρώματα του ουράνιου τόξου*, Αθήνα: Σαββάλας.
58. Σακελλαρίδης Γ., (2000), *Ιστορία μέσα σε μια σαλάτα*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
59. Σίμου Ε., (2002), *Δε νυστάζω*, Αθήνα: Κάστωρ.
60. Σπέης Γ., Παλαιολόγου Κ., (2004), *Ένας νερόμυλος στην Τζια*, Αθήνα: Κέδρος.
61. Τασάκου Τ., (2001), *Η μοναχική φώκια και το παλτό της κυρίας προέδρου*, Αθήνα: Κέδρος.
62. Τασάκου Τ., (2002) *Ο κόκκινος γίγαντας, μια ιστορία της γης και του ήλιου*, Αθήνα: Κέδρος.
63. Τασάκου, Τ., (2002), *Οι τρεις δροσοσταλίδες*, Αθήνα: Κέδρος.
64. Τριβιζάς Ε., (1996), *Η Φιφή και η Φωφώ οι φαντασμένες φάλαινες*, Αθήνα: Μίνωας.
65. Τριβιζάς Ε., (2003), *Το φαγκρί και το σκουμπρί*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
66. Τρικαλίτη Α. και Παλαιοπούλου Ρ., (1999), *Περιβαλλοντική εκπ/ση για βιώσιμες πόλεις* (πακέτο), Αθήνα.
67. ΥΠΕΠΘ, (2000), *Εξερευνώντας το περιβάλλον της Ευρώπης*, Αθήνα.
68. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, (2004), *Υγρότοποι, μια πολύτιμη εθνική κληρονομιά*, Αθήνα.
69. ΥΠΕΧΩΔΕ , (1994), *Έκθεση επιχειρηματικού προγράμματος για το περιβάλλον. Α΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (1989-1993)*, Αθήνα.
70. Φόκνερ, Κ. & Λαμπέρτ, Τ. (1994), *Ένα ψαράκι μια φορά ...*, Αθήνα: Μίνωας.
71. Χατζημανώλη Α., (1999), *Ιάσοντας, η Αργοναυτική εκστρατεία*, Θεσ/νίκη: Κίρκη.
72. Χατζημανώλη Α., (2003), *Η Εξέλιξη της γης*, Θεσ/νίκη: Κίρκη.
73. Χατζημανώλη Α., (2003), *Στεριές και Θάλασσες*, Θεσ/νίκη: Κίρκη.
74. Χατζημανώλη Α., (2004), *Η Εξέλιξη του ανθρώπου*, Θεσ/νίκη: Κίρκη.
75. Χατζημανώλη Α., (2004), *Η Εξέλιξη της ζωής*, Θεσ/νίκη: Κίρκη.
76. Χατζημανώλη Α., (2004), *Τί καιρό κάνει;* Θεσ/νίκη: Κίρκη.
77. Unicef, (2004), *Μια ζωή σαν τη δική μου, πως ζουν τα παιδιά σ' όλο τον κόσμο*, Αθήνα: Πατάκης.
78. WWF , (2001), *Οδηγός του φίλου του δάσους, τί πρέπει να γνωρίζουμε για να προστατέψουμε το δάσος*, (επιμέλεια έκδοσης: Σοφία Φιλέρη, Μαρίνα Συμβουλίδου), Ελλάς.